



Илмий – амалий конференция материаллари

ИЛМ - ФАН ВА ИННОВАЦИЯ

Карши

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ**

ҚАРШИ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ИЛМ-ФАН ВА ИННОВАЦИЯ

**Илмий-амалий конференция
материаллари**

**Қарши
“Қарши давлат университети” нашриёти
2019**

O'QITUVCHI VA O'QUVCHILAR O'RTASIDA KONFLIKTLARNING KELIB CHIQISH SABABLARI

*Ta'lif tarbiya nazariyasi va metodikasi magistranti:
O'sarova M.*

Mustaqil O'zbekistonning kelajagi bo'lgan sog'lom avlodni tarbiyalash nozik va nihoyatda katta diqqat e'tiborni talab qiladigan, ichki ziddiyatli jarayondir. Shunday ekan, o'qituvchi, o'quvchi va tinglovchining shakllanish jarayonini zo'r havas va sinchkovlik bilan kuzatishi lozim. U pedagogik jarayonni boshqarar ekan, pedagogik bilim va mahorat egasi bo'lishi kerak.

Jamiyatimiz keng qamrovli bo'lib, u yerda turli xil xarakterdagi shaxslarni uchratishimiz mumkin. Shaxslararo konfliktlar, albatta, faoliyat turlarida namoyon bo'ladi. Masalan, o'quvchilar misolida ko'ramiz. Tasavvur qiling, bir guruhda turli xil iqtidorli o'quvchilarimiz bor. Ularning har biri mustaqil fikrlarini bildira oladilar, fikr doiralari keng bo'lganligi sababli ular o'rtasida to'qnashuv, majoro kelishmovchilik, konfliktlar yuzaga keladi. Har bir guruh a'zosi o'z fikrini to'g'riligini isbotlay oladilar, bunday holatlarda konfliktni boshqarish o'qituvchi tomonidan bartaraf etiladi. O'qituvchilar o'z ustida ishlasa, fikrini isbotlay oladimi, ular konfliktlarni yechimini ham, albatta, topadilar.

Konfliktlarning kelib chiqish sabablari guruhdagi har bir o'quvchining fe'l-atvoridagi xatti-harakatlarida, o'rtoqlariga bo'lgan munosabatlarida namoyon bo'ladi. Pedagogik konfliktlarni, ziddiyatlarni, muammolarni oldini olishda o'qituvchi pedagogik qobiliyat va mahorat egasi bo'lmoq'i zarur. Ta'lif jarayonida o'qituvchi konfliktlarni yuzaga keltirmasligi uchun o'quvchini yosh va individual xususiyatlariga ham e'tibor berishi kerak. Har bir guruh tinglovchilarini xarakteri, temperamentiga qarab munosabatga kirishsa, o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida konfliktli holatlar yuzaga kelmaydi. Shu sababli ham pedagogik konfliktologiya fani pedagogik madaniyatni rivojlantirishni o'ziga maqsad qilib qo'ygan.

Pedagogik vaziyat bu ta'lif-tarbiya jarayonida yuz beradigan turli xil shart-sharoitlardir. Ta'lif jarayonini olib borayotgan o'qituvchiga ma'ruza o'tayotgan paytda tinglovchila-

rimiz tushunmagan narsalarini o'z vaqtida domlaning fikrini to'xtatib savolini beradi. Agar pedagog o'z fanini puxta egallagan bo'lsa, savolga javob berib, keyin ma'ruzani davom ettira oladi. Bunday pedagogik vaziyatda ayrim pedagoglarimiz fikrim bo'lindi deb tinglovchilarga tanbeh beradi. Bu vaziyatdan chiqishga qiynalib qoladilar. Ayrim guruhiarda iqtidorli talantli tinglovchilarimiz borki, ularning fikrlari juda keng turli xil mavzudagi savollarni o'rtaga tashlaydilar, bunday vaziyatda o'qituvchi nima qilishi kerak? O'qituvchi biladi, lekin tinglovchiga kengroq umumiyroq tushuntirmay yana savollarga ko'miladi. Bunday vaziyatda o'qituvchi darsni bahs-munozara tarzida tashkil qilsa, guruh tinglovchilaridan yangi-yangi fikrlarni eshitishi va so'ng umumiylar xulosa qilib o'z fikrlarini bildirishi lozimdir. Pedagogik vaziyatlarda ham pedagogik konfliktlarni ko'rishimiz mumkin. Darsni bahs-munozara shaklida olib borish qarama-qarshilik, tafovut, mojoralarni oldini olishga qaratiladi, tinglovchilar bir-biri bildirayotgan fikrlarini ba'zan rad qilib tashlasalar ba'zan tasdiqlashadi. Pedagogik vaziyatda har bir tinglovchini ham fikrlari qaysidir tomonlama to'g'riligini ta'kidlash pedagogi pedagogik vaziyatdagi yutug'idir.

Pedagogik konfliktlarga tarbiyalovchi va tarbiyanuvchilar (o'qituvchi va o'quvchilar, ota-onalar va bola) o'rtasidagi shaxslararo hamda guruhlararo, masalan, o'qituvchi va sinf o'rtasida yuzaga keladigan munosabatlardagi qarama-qarshiliklar kiradi. Shu bilan birga avlodlar o'rtasidagi konfliktlar ham pedagogik konfliktlarga tegishlidir. Pedagogik konfliktlar o'z mohiyati va o'ziga xosligi bilan farq qiladi. Pedagogik konfliktning o'ziga xos farq qiladigan jihat - ijtimoiy rolli pozitsiyalarni bir-biriga qarama-qarshi qo'yilishdan iboratligidir.

Pedagogik faoliyatdagi konfliktlar haqidagi ma'lumotlarga bo'lgan qiziqish eng avvalo, o'quvchilar, o'qituvchilar va ota-onalarning o'zaro munosabatlari asosida kelib chiqqandir. Pedagogikada, asossan pedagogik muloqotdagi murakkab holatlar va undagi to'siqlar haqidagi masalalar muhokama qilinadi va yechimi topiladi.

24	<i>Раимбердиев А. Нуруллаева Ш.</i>	Шахсни интеллектуал ривожлантириш – ижтимоий-педагогик муаммо сифатида	73
25	<i>Sobirova N. Z G'afforova T.</i>	Bolaarning deviatsiyaga moyilligini tashxislash usullari	76
26	<i>O'sarova M.</i>	O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida konfliktlarning kelib chiqish sabablari	79
27	<i>Xo'jayrova N.</i>	Sharq mutafakkirlari asarlarida farzandlarga ota-onalarining yoritilishi	81
28	<i>Erkinov M.. Ismoilov N.</i>	Sportchi temperamentining faoliyat natijasiga ta'siri	83
29	<i>Абулова Д. Мавлонов Ў.</i>	XVI аср ҳарбий соҳаси тарихидан(Бухоро ҳонлиги мисолида)	86
30	<i>Жамолов Д.</i>	Бола тарбиясида оила ва жамоанинг ўрни	89
31	<i>Манатова М.Б.</i>	«ЧА ЦЗИН» – первый трактат о чае	94
32	<i>Нурманова З.Н.</i>	Жанубий Ўзбекистон шаҳарлари ўрта асрлар мисолида	97
33	<i>Сайдов Ф.</i>	Марказий Осиё минтақасида тинчлик ва хавфсизликни таъминлашда Ўзбекистон республикасининг ўрни ва роли	101
34	<i>Samadova F., Eshmurodova G.</i>	Ta'lim jarayonini tashkil etish va boshqarishning samaradorligini oshirish	105
35	<i>Халиков F., Муминова Г.</i>	Мустақиллик йилларида Ўзбекистоннинг хорижий мамлакатлар билан соғлиқни сақлаш соҳасидаги ҳамкорлиги	106
36	<i>Bobojonova Sh. Mengliyev B.</i>	Ilmiy matnda so'z tartibi	109
37	<i>Jo'rayeva M., Mo'minova S.</i>	Abdulla Qodiriy she'rlarida millat qayg'usi	112